

Sammanfattning

CAN har erhållit medel från Socialdepartementet för att under en testperiod på tre år genomföra årliga undersökningar av gymnasieelevers drogvanor. Denna rapport bygger på data från den första av dessa undersökningar, som genomfördes 2004. Resultaten har jämförts med 2004 års undersökning i årskurs 9 (Hvitfeldt et al 2004), vilken genomfördes parallellt och med identiska frågeformulär, med undantag av att tre ytterligare frågor fanns i slutet av enkäten som riktades till gymnasieeleverna. Sammanlagt medverkade 4 547 elever i gymnasiet årskurs 2 och 5 500 elever i årskurs 9 i datainsamlingen. Bortfallet låg på 21 respektive 15 procent.

Som alkoholkonsumenter klassificerades 87 procent av pojkarna och 90 procent av flickorna i gymnasiet årskurs 2. Motsvarande siffror för årskurs 9 var 69 respektive 73 procent. Sett till enskilda drycker var andelen konsumenter av starköl och sprit det som skilde sig mest mellan pojkarna i de jämförda åldrarna; i årskurs 9 var 50 procent konsumenter av starköl och på gymnasiet 75 procent. För sprit var motsvarande andelar för pojkarna 54 procent i årskurs 9 och 80 procent i gymnasiet andra år. Bland flickorna var det också spriten som stod för den största skillnaden; 58 procent uppgav att de var spritkonsumenter i årskurs 9 och 81 i gymnasiet årskurs 2. En hög andel av eleverna angav att de var konsumenter av blanddrycker, som innefattar bland annat stark cider och alkoholisk; 78 procent av pojkarna och 88 procent av flickorna i gymnasiet.

På gymnasiet svarade ungefär en av sex att han/hon inte druckit någon alkohol under vårterminen och mer än varannan elev uppgav sig inte druckit något den senaste veckan. I årskurs 9 var motsvarande antal mer än var tredje elev respektive nästan tre av fyra elever.

Den genomsnittliga totala årskonsumtionen mätt i liter 100% alkohol beräknades ligga på 6,6 liter för pojkarna och 3,6 liter för flickorna i årskurs 2 på gymnasiet, vilket var betydligt mer än i årskurs 9 där motsvarande värden var 3,7 respektive 2,7 liter. För pojkarna i gymnasiet utgjorde starkölskonsumtionen 46 procent och spritkonsumtionen 33 procent av den totala alkoholkonsumtionen. Den vanligaste drycken bland flickorna var sprit som svarade för 35 procent av årskonsumtionen medan blanddrycker och starköl utgjorde 22 respektive 26 procent.

På frågan om de någon gång druckit så mycket alkohol att de känt sig berusade svarade drygt 50 procent i årskurs 9 och strax över 80 procent av gym-

nasieleverna att så var fallet. I årskurs 9 uppgav drygt var fjärde elev att de kände sig berusade av alkohol någon gång per månad eller oftare. På gymnasiet svarade ungefär varannan elev att så var fallet.

Bland pojkarna svarade var fjärde elev i årskurs 9 och varannan på gymnasiet att de intensivkonsumerar någon gång per månad eller oftare. Bland flickorna var motsvarande siffror 23 procent i årskurs 9 och 39 på gymnasiet.

Med något enstaka undantag gäller genomgående att konsumtionen av andra medel, liksom de negativa effekterna av alkoholkonsumtionen, är större ju högre den totala årskonsumtionen av alkohol är. En jämförelse mellan eleverna i årskurs 9 och i gymnasiet visar att det, inom respektive alkoholkonsumtionsgrupp, är relativt små skillnader mellan andelen elever som har erfarenhet av andra medel än alkohol.

Det är enligt de angivna svaren genomgående svårare för eleverna i årskurs 9 att få tag på alkoholdrycker. Emellertid anser en majoritet av alkoholkonsumenterna i både årskurs 9 och gymnasiet att det är ganska lätt eller mycket lätt att få tag på alla alkoholdrycker, med undantag av sprit. Vanligtvis får eleverna både i årskurs 9 och i gymnasiet årskurs 2 tag på alkoholdrycker via kompisar och kompisars syskon.

I jämförelse med årskurs 9 var det påtagligt fler pojkar på gymnasiet som svarat ja på frågan om de röker. 18 procent av pojkarna i årskurs 9 och 32 procent på gymnasiet svarade att så är fallet. Bland pojkarna var det 6 procent i årskurs 9 och cirka 10 bland dem som gick andra året på gymnasiet som uppgav att de röker dagligen eller nästan dagligen. Bland flickorna var det 30 procent i nian och 38 procent på gymnasiet som svarade att de röker. Cirka 13 respektive 17 procent uppgav att de röker dagligen eller nästan dagligen.

Bland pojkarna på gymnasieskolans andra år har 32 procent svarat att de snusar. Var fjärde pojke uppgav att de gör det dagligen eller nästan dagligen. Av flickorna i gymnasiets årskurs 2 var det 9 procent som svarade att de snusar. Färre än en av tjugo uppgav ett dagligt eller nästan dagligt bruk. På gymnasiet var det 50 procent fler pojkar än i årskurs 9 som uppgav sig vara snusare. Bland flickorna var emellertid andelarna ungefär desamma i båda årskurserna.

Bland pojkarna i gymnasiet uppgav 17 procent att de har använt narkotika mot 14 procent av flickorna. I årskurs 9 låg andelen på 7 procent för bägge könen. När det gäller preparat var det vanligaste att de enbart använt cannabis. Detta gällde för 68 procent av pojkarna och 57 av flickorna i gymnasiet och 59 procent för både pojkar och flickor i årskurs 9 av dem som använt narkotika. Av dem som använt något annat preparat uppgav de allra flesta att de även använt cannabis. Av samtliga elever var det 5 procent av pojkarna

och 2 procent av flickorna på gymnasiet som använt narkotika de senaste 30 dagarna. För årskurs 9 var motsvarande andel 3 procent för båda könen.

Mer än var tredje elev på gymnasiet som inte använt narkotika uppgav att de haft möjlighet att göra det. I årskurs 9 var motsvarande andel var femte elev. Ungefär 15 procent av både flickorna och pojkarna på gymnasiet utan narkotikaerfarenhet svarade att de vet någon som kan ge eller sälja narkotika till dem, ytterligare en tredjedel trodde att de vet någon. I årskurs 9 var motsvarande antal nästan var tionde elev respektive drygt var femte pojke och var fjärde flicka.